

ZPRAVODAJ ŠRÁMKOVY SOBOTKY

KVĚTEN 1971

ROČNÍK VIII — 5

PRÁCE KSČ V SOBOTCE

(Ze vzpomínek Josefy Šturmové)

Úvodem: V roce 1961 natočili členové MV KSČ v Sobotce na magnetofonový pásek vzpomínky zakládajících členů KSČ. Bylo to při 40. výročí založení KSČ. Nejzajímavější vzpomínky měla Josefa Šturmová a ta je také později sepsala. Z tohoto magnetofonového pásku a sešitu vzpomínek vybíráme nejzajímavější pasáže.

Na uvedené besedě byl také přečten zápis o ustavení místní organizace KSČ v Sobotce, k níž podle vzpomínek došlo na popud jičínských soudruhů 16. března 1921 v hostinci Na sále. Na schůzi došlo i ke zvolení výboru. Uvádíme jména přítomných s uvedením jejich funkcí: Václav Ort st. (předseda), Josef Šturma (jednatel), Josef Chýle (pokladník), Jaroslav Ort (knihovník), Josefa Šturmová (kolportér), Josef Krupka, Jaroslav Šimůnek, Jan Typolt, Jan Straník a Karel Král (členové výboru), dále Josef Srb, Josef Bílek, Zofie Goldbachová, Barbora Ortová, Václav Sajbt, Josef Luka, František Macoun, František Žďánský, František Chrupa a Alois Procházka. Z nepřítomných byl do výboru zvolen ještě Václav Linka.

Je pochopitelné, že vzpomínky s tak velkým časovým odstupem nejsou ve všech podrobnostech úplně přesné, to podstatné však zaznamenávají. A tak si přečtěte slova Josefy Šturmové:

„Vzpomínky na významné doby minulé nejsou pro nás módou ani oslavou určitých bytostí. Ze vzpomínek těch čerpáme posilu i poučení pro další život my a budou ji čerpati i budoucí generace.

Jak se rodila, rostla a sílila komunistická idea v našem městě? Není možno nevzpomínat skromných začátků a nepodívat se, jak veliké dílo z nich vyrostlo.

Revoluční hnutí začlo u nás vlastně již r. 1890. Tehdy vytvořila se v Sobotce organizace „Vosí hnízdo“, jejímž členem byl i můj otec Václav Ort. Úkolem nově se vytvořivší organizace bylo šíření komunistických myšlenek pomocí zakázaného tisku.

Horlivost organizace v rozšiřování zakázaného tisku dovedla tatínka r. 1895 až do Prahy před porotu. Sobotáci mu předpovídali trest smrti. Leč nestalo se tak. K naší nemalé radosti se tatínek po skončení zasedání osvobozen šťastně domů vrátil. Před porotou vypovídal důsledně, že naprosto neznal toho, kdo mu noviny dává, a sám že je vůbec nečetl.

Z Prahy k nám velmi často dojížděl doktor Vrbenský. V té době se na naši rodinu v Sobotce nikdo jinak nedoptal než na „Ortovy socanovy“...

Tatínek začal jezdit často na schůze do Prahy. Maminka se nemohla dopočítat a hubovávala, že to cestovně stojí hrůzu peněz.

Naše rodina se začala rozmnožovat. Jezdili k nám soudruzi z Prahy, z Kladna, z Boleslavě i z Jičína. Sociálně demokratická strana bojuje. Můj muž Josef Šturma je

organizovaný sociální demokrat. Tatínek, bratr Jarka, Krupka a jiní do této strany vstupují... Teď dostává jako můj otec přezdívku i Krupka. Říkají mu „Hála Krupka“. Často k nám s Typoltem docházel. U nás se četlo a debatovalo. Také do vesnic začali naši docházet a zapřádali s venkovským lidem rozhovory. Krupka rád používal slova emancipace. Říkal často: „Lid se musí emancipovat“... Krupka neuměl číst. Teprve v žaláři se naučil. Měl výbornou paměť. Co přečetl, pamatoval si a doslovně dovedl opakovat...

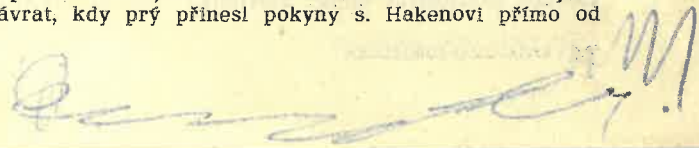
Domácí výroba bačkor v Sobotce měla úspěch. Bačkory měly odbyt v Rakousku a jinde. Nastala po nich čilá poptávka. V soboteckých bačkorářích vznikla první družstevní myšlenka. Aby jim byla zajištěna práce, založili „Bačkorářské družstvo“. Můj otec a Arnošt Slavík se rozhodli k odjezdu do Vídně, aby tam nakoupili pro družstvo nových strojů a naučili se na nich pracovat, to je vysekávat podešve, rýsovačku a prošívat. Začalo se s výrobou ve velkém. Družstvo se slibně rozjelo. Nebylo však potřebného hotového kapitálu. Peníze se ze světa tak rychle nevracely jak bylo potřeba a družstvo se do roka k velké škodě Sobotky rozešlo.

Záslužnou činnost vzdělávací a uvědomovací vyvíjely spolky Osvěta a Volná myšlenka. Osvěta měla svoje sídlo v hostinci Na vyšehradě. Pořádala společenské večírky, bály a jiné zábavy. Členem Volné myšlenky, spolku bezvěrců, stal se po výstupu z římskokatolické církve i můj otec...

Můj otec Václav Ort mě měl při sobě jako panoše. Jakmile něco bylo, tak: „Pojď, holčičko, se mnou!“, a já jsem všechny rezoluce musela na schůzích přečíst, se mnou o všem hovořil. Přišly prvomájové průvody, já jsem rozprodala takřka všechny májové odznaky, prodala jsem noviny, ačkoliv samosebou měščíci mě odbývali... Tak mne vychoval otec opravdu, že jsem vždycky všude hájila zájmy naše a nikdy jsem se za ně nestyděla.

26. července 1914 vyhlášena všeobecná mobilizace. Otec zatčen, vězněn několik dnů v Sobotce a odvezen do Litočovic. Za měsíc je propuštěn, opět zatčen a převezen do Terezína, kde opět je vězněn celý měsíc, než ho konečně propustili. Doma se téměř neohřál, když přišla nová pohroma. Všichni anarchisté z Vosího hnízda pozatýkáni a odvezeni do Prahy, odkud nastoupili cestu k Vídně do Gellersdorfu. Bratr František prchl přes hranice za Václavem do Švýcar, bratr Jaroslav byl po celou dobu vojenských služeb veden jako politicky nespolehlivý.“

V další části svých vzpomínek popisuje Josefa Šturmová život bratří v emigraci, zábor rakovského dvora v prosinci 1920, útěk bratra Václava do Ruska a jeho návrat, kdy prý přinesl pokynů s. Hakenovi přímo od

s. Lenina. Vzpomíná i na provádění sbírek ve prospěch hladovějícího Ruska.

Zajímavé jsou i vzpomínky na schůzovou činnost KSČ v Sobotce.

„Přípravné schůze se odbývaly v čísle 92 u Ortů a členské schůze Na sále. U Ortů se odbývaly, protože byly důvěrné a že taky tenkrát nebylo na světlu peněz... Také do voleb jsme šli. V Sobotce bývaly volby divoké. Zakládá se „Svaz mládeže“. Vychovatelem zvolen bratr Jarka, předsedou Chýle. Pořádají se besídky a přednášky. Chodíme s mládeží na výlety. V Sobotce je práce těžká. Kolportujeme noviny, děláme nábor do strany. V roce 1930 se bratr Jarka stěhuje ze Sobotky a Václav podruhé odchází přes Podkarpatskou Rus do Ruska. Začíná se tížeji projevovat nezaměstnanost. Otec churaví, v únoru 1933 umírá. Předsedou strany zvolen Ort Lojza. Veškerá politická práce spočívá na něm, na Stránkovi a na nás na Šturmových...“

V roce 1935 převezla komunistická strana 400 španělských dětí do Prahy. Opět rozeslány sběrací listiny po všech organizacích v celém Československu. Nemohla jsem nikoho získat do dvojice, musela jsem sbírku provést sama. Poněvadž v bačkoráfských rodinách nebyly koruny a panovala velká nezaměstnanost, odvážila jsem se jít ke všem obchodníkům, lékařům i živnostníkům. Dvakrát jsem musela ukázat sběrací listinu na četnické stanici... Nikdo se arci nepředal, ale sbírka vynesla přeci 500 Kč. U našich soudruhů nacházejí útočiště i němečtí komunisté. A zas máme plno starostí, jak a z čeho takového ztýraného ubožáka nasytit, kde ho nechat přespát a jak ho vyčistit.

Rok 1936 přinesl opět volby. My komunisté jsme svolali veřejnou schůzi Na sál... Ze zvědavosti přišlo na schůzi mnoho posluchačů, asi na 400. Místo soudružky

Anežky Hodinové-Spurné přijela soudružka Machačová. Schůze byla skutečně velmi živá... Ještě jednu schůzi jsme pořádali. Přijel na ni poslanec Slánský. Také se velice zdařila a protáhla se dokonce daleko přes půlnoc... Těžko bylo nám sestavit kandidátku. Měli jsme mít nejméně 7 členů. Šest členů jsme sehnali, ale sedmého ne a ne získat... Konečně jsme přece plný počet členů sehnali. Kandidátku jsme odnesli na radnici. Přišlo nové rozčarování. První na kandidátce byl Josef Šturma. Páni na radnici zjistili, že prý dluhuje obci 500 Kč vodného. U nás vodovod nebyl. Manžel si tedy řekl: „Čeho nemám, z toho také nemusím a nebudu platit.“... Manžel nemeškal a 500 Kč jim ihned nesl, ale pánové mu řekli, že kandidátem být nemůže. Rychle jsme svolali schůzi. Soudruzi si řekli: „Nic se nestalo, místo Josefa Šturmy bude tam jeho žena Josefa Šturmová.“ Tak jsem zasedala. Dostali jsme tenkrát 4 mandáty: J. Šturmová, A. Ort, Straník a Šimůnek...“

Dále vzpomíná Josefa Šturmová na rok 1938, kdy přijel v červnu na jednu schůzi poslanec Slánský. Tehdy byla veřejná schůze zakázána a tak ji konali tajně v přírodě u cihelny (tuto skutečnost potvrzuje na magnetofonovém pásku i Václav Linka). A přišla druhá světová válka. Z této doby si Josefa Šturmová mimo jiné napsala:

„Pa tatínkovi nám zůstal politický deník a mnoho politických spisů. Strach z koncentráku byl nesmírný. Horší však bylo, že u nás bydlel četník, který byl tak důsledný ve svém povolání, že stále nařizoval všechno pálit, aby kdyby fašisty napadlo udělat u nás prohlídku, nic nenášli. Tak mnohé věci a cenné doklady jsme, ač dost neradi, museli svěřit ohni.“

Dnes je soudružce Josefě Šturmové již 81 let, žije v Jablonci nad Nisou. Přejeme jí do dalších let mnoho zdraví a spokojenosti.

Zprávy z MěstNV Sobotka

Vážení čtenáři! V posledním čísle ZŠS Vám bylo slíbeno, že příště podáme podrobnou zprávu o ustavení Městského národního výboru v Sobotce. Prosíme však za prominutí, že ani v tomto čísle nemůžeme uvést všechny podrobnosti, protože k slavnostnímu vyhlášení této pro Sobotku významné události dojde definitivně až na veřejném slavnostním zasedání MV KSČ, MV NF a MěstNV, které se bude konat u příležitosti 50. výročí založení KSČ dne 20. V. 1971 za přítomnosti představitelů VČ KNV a ONV. Jak jsme však již posledně uvedli, byl Sobotce statut města úředně udělen na plenárním zasedání VČ KNV dne 2. dubna 1971 s platností od 1. května 1971.

Na počest 50. výročí založení KSČ učinili sobotečtí občané a společenské organizace hodnotné závazky na tyto akce:

Výstavba stadiónu	1526 hodin
Pomoc v zemědělství	7853 hodin
Úprava chodníků a ulic ve městě	1811 hodin
Úprava veřejných prostranství vč. parkovišť	6744 hodin
Úprava sportoviště	310 hodin
Úprava vodních toků	471 hodin
Údržba zeleně	460 hodin
Údržba a úprava budov MNV	885 hodin
Údržba bytového fondu v soukr. vlastnictví	24444 hodin
Sběr železného šrotu	300 q
Sběr papíru	960 q
Za dárce krve bylo získáno	5 osob

Z těchto závazků je vidět, že organizace a občané mají dobrý poměr k našemu socialistickému zřízení a skutečný zájem o udržování a dalšího zvelebení našeho krásného městečka.

PROGRAM PŘI SJEZDU RODÁKŮ, KTERÝ SE BUDE KONAT V SOBOTCE DNE 17. a 18. VII. 1971

Vážení rodáci sobotečtí!

Přípravný výbor pro sjezd rodáků v Sobotce dovoluje si Vás všechny na tento sjezd co nejsrdčněji pozvat a věří v plnou vaši účast. Přípravné práce pro tento sjezd se již provádějí a máme jediný zájem: připravit vám příjemné prostředí, abyste si mohli v dobré pohodě a družné zábavě zavzpomínat.

O obědy bude postaráno v místním pohostinství, jehož všechny provozovny budou otevřeny.

V sobotu odpoledne společná prohlídka města a závodů. Večer v 19 hodin shromáždění v sokolovně, kde budete seznámeni s činností MěstNV za posledních 12 let, tj. od posledního sjezdu rodáků, a s výhledem do budoucna. Potom volná zábava, hudba a vzpomínky hostů.

V neděli 18. července 1971:

Dopoledne — návštěva místního kostela, potom návštěva hřbitova.

Odpoledne — sportovní odpoledne na stadiónu a společně fotografování. — Dále je možno navštívit výstavy obrazů MUDr. Tomáška ve zdravotním středisku, obrazů MUDr. Kafky ve střediskové knihovně, na náměstí vedle CIS výstavku prací ZDS a ve výkladních skříních výstavky prací místních závodů. Zašlete nám co nejdříve své požadavky na ubytování a další návrhy a připomínky. Těšíme se na shledanou.

František Hejn, předseda MěstNV

OBCHOD A SLUŽBY V SOBOTCE

Plenární zasedání MNV v Sobotce projednávalo na své veřejné schůzi dne 8. dubna 1971 výsledky místního hospodářství za rok 1970. Ve zprávě komise místního hospodářství bylo konstatováno, že hospodářské výsledky Komunálních služeb v Sobotce, prověřované na kontrolních dnech, byly celkem dobré. Výkony dosáhly výše 3 268 000 Kčs, náklady 2 060 000 Kčs, TOB 1 388 000 Kčs při počtu 62 pracovníků. Podnik nakoupil za 125 000 Kčs investic a má připravenou výstavbu bytovky u zahradnictví v Oseku. V roce 1970 zajistil přemístění a vybavení autodílny a nákup potřebného vybavení do provozoven. Všechny fondy byly řádně dotovány podle platných směrnic. V podniku byli všichni zaměstnanci zapojeni do socialistické soutěže. Dosažené hospodářské výsledky byly projednávány na výrobních poradách vedoucích pracovníků provozoven. Možno říci, že komunální služby plnily dobře své poslání v oblasti služeb až na několik provozoven, které také nesplnily plán zisku. Pro zlepšení výsledků byla přijata nápravná opatření.

Rovněž Domovní správa si vedla dobře. Spravovala bytový majetek v hodnotě 13 830 000 Kčs. Na údržbu bylo vynaloženo 199 000 Kčs. Byla dokončena generální oprava domu čp. 220 (u Mrkvíčků) a omitnuty domy čp. 229 a čp. 230. Inkaso nájemného bylo splněno téměř na 100 procent. V březnu 1971 nastoupil nový vedoucí Domovní správy s. František Drholec.

DOS — zařízení MNV dosáhlo tržeb 219 000 Kčs, výdajů 140 000 Kčs, čistý zisk 79 000 Kčs. Dobré výnosy přinesly

chaty na koupališti, výstava samorostů a ubytovna na koupališti.

Zásobování v roce 1970 se podstatně zlepšilo. Toto zajišťovala převážně Jednota v Nové Pace. V Sobotce (s přidruženými obcemi) měla 17 prodejen, 1 pojízdnou a 9 pohostinství. Maloobchodní obrát byl překročen. Jenom za prosinec 1970 činil 2 863 000 Kčs, z toho za maso a masné výrobky 337 000 Kčs, za potraviny 605 000 Kčs, za textil 400 000 Kčs, za elektrospotřebiče 258 000 Kčs

a v pohostinství 348 000 Kčs. Na rok 1971 je plánováno zřízení cukrárny na náměstí a samostatné prodejny stavebnin a nábytku. V této pětiletce se počítá s výstavbou obchodního střediska.

Uhelné sklady zajistily dobře zásobování tuhými palivy. V diskusi poukázali občané na některé menší nedostatky v zásobování. Problémem čerstvého pečiva v sobotu v našem městě se bude zabývat příští rada MNV.

Antonín Volf, předseda KMH

Matěj Balcar

Utrpení učitelského pomocníka

(K vydání připravil Josef Pícek — 3 pokračování)

Obrátím oči svých k nebi a volám: Bože! Odpustiž, odpustiž žalostem mým neutěšeným! A stál jsem bledý a němý, jako v pustém a černém cyprisovém háji obraz smutku stojí. A v takovém bédování se sem tam motaje, přijdu zase do kvartýru mého. — A hle, pomoc boží již byla pro mne stránku utěšenou vyvolila! Byl tam pán jeden, který již na mne čekal, bych jeho dítky učil.

I od srdce rád sem svolil. Tedy za obědy sem s ním umluvil, že budu jeho dítky každý den hodinu učít. A domácí pán řekl: Já jim dám za učení mého chlapce večeři a prádlo. A po nějaké chvíli přijde strejce můj tovaryš krejčovský, že mne pán mistr pozdravuje, jestli bych chtěl jeho dítky učít, abych tam šel.

Ihned jsem s ním šel k mistru tomu a umluvil jsem s ním, že za snídaně každé den hodinu jeho dítky učiti budu.

I bylo již mně spomoženo, až na kvartýr. Psal jsem rodičům, aby mně poslali peřiny, a když jsem takové obdržel, tak jsem platil jen zlaté stříbra měsíčně za kvartýr.

Nyní jsem již velmi potěšený byl, že mně Bůh takovou pomoc seslati ráčil, nejináče, než jako když unaveného pocištěného čerstvá voda z čistého pramínku občerstvuje, dlouhou již cestou kráčeje po horkém písku pustinami, žízni náramnou jsa zemdlen, málem by zahynul, a v tom zhlédne pramínek an čistý co křišťál jemu naproti chřestí. Tu radostně oddychá sobě, neboť chřestící běh pramínku oči jeho vede do krajiny, v níž všechna krása přirozenosti se na něho usmívá, tam jej hospodář vlídný do chaloupky přijme a pokrmem i nápojem občerstvujícím u sebe učí. Nyní jen jak dluh zaplatit byla jediná moje žádost. Jdu k tamějšímu kchoru řiditeli pánu Františkovi Šmídovi, by si nechal něco opsat, poněvadž do kostela, do hospod a do divadla velmi mnoho not potřeboval. I dal mně psát. Od jednoho archu mně platil osm krejcarů vídeňského čísla. Tedy jsem psal, až jsem ten dluh celý vypsál. A když jsem ten starý dluh vypsál a odved, minul zase jeden měsíc a zase jsem musel zlaté stříbra platit, který jsem také vypsati musil. Nyní snad již bude konec toho tak velkého soužení, jsem se domníval!

Za krátký čas přišel mne bratr naštvít, prohlídnout mé hospodářství a vyzvědět, jak se mně vede. Ale nalezl mne v roztrhaných kalhotách. Právil: Ty máš kalhoty roztrhané a peníze žádné. Kup si dva lokte sukna asi za šest zlatých šajnu, já ti za něj peníze pošlu. Dal bych ti je hned, ale nemám zde tolik.

Na bratrovy slova, když odešel, řekl jsem pánovi, u kterého jsem ve kvartýru byl, an právě černé sukno postříhoval, jestli by mně dva lokte toho sukna nechal a zař?

I nechám! — odpoví pán — za 60 grošů 1 loket. To jsou právě tři zlaté za loket, jak mi bratr povídal, jsem myslel.

Ustříhl mně ho pán dva lokte, a já si ho nesl krejčím, u kterého jsem dítky učil, by mně z něj kalhoty ušil. I ptal se mne krejčí, co jsem platil loket toho sukna? Šedesát grošů — řekl jsem.

To stojí — řekl krejčí.

Tedy mně ušil z toho sukna kalhoty a vestu, od práce byly čtyry zlaté. Což mě velice rmoutilo, neb za sukno šest zlatých a od práce čtyry. Zdálo se mně, že jest to moc. On ale v tom byl omyl. Sukno bylo šedesát grošů stříbra jeden loket a já počítal šajnu. Tedy za dva lokte bylo 15 zl. šajnu a od práce 4 zl. šajnu; zas bylo 19 zl. dluhu!

Čekal jsem na peníze od bratra, že mi pošle. On ale za tři neděle mně poslal psaní z Králového Hradce, že mi nemůže nic poslat, že jak přišel ode mne domů, že musel narukovat a peníze sám, že potřeboval. Bylo po naději!

Ale nebylo to předce tak zlé, jako ze začátku, poně-

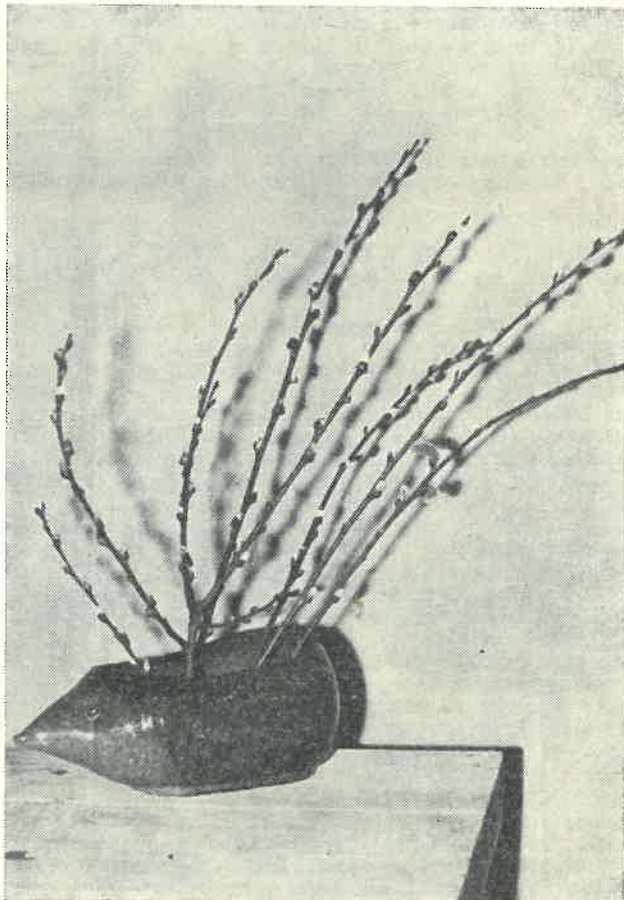
váž masopust byl, tak jsem dílem ty peníze vyhrál a dílem vypsál. Hned to také nebylo, neboť 19 zl. se dá předce po pár krejcarách shánět. Na to jsem dostal k učení zase dvě hodiny, jednu u jednoho pekaře měsíčně za 1 zl. stříbra, což bylo na kvartýr, a druhou u jednoho soukeníka za 1 zl. 40 kr. šajnu. To jsem již měl na všelijaké potřebnosti do hospodářství.

Tak sem se bídil až do máje měsíce 1835. Poněvadž 1834 v měsíci listopádu jsem se dostal do Liberce, tak jsem tam byl šest měsíců do máje měsíce.

Lehké to bylo žití, není-li pravda?! Zde na papíře napsané, ale trpět bylo něco jiného!

Jinák říci nemohu, než tak, že ten, kdo mne na svět dal a chtěl, bych k takovému trápení určen byl, mne trpělivostí nesmírnou podporoval, bych neklesl a stále tyto nehody, které se na mne stýjaly a které mne potkávaly, pokojně na sobě nesl.

Ke konci měsíce dubna 1835 byl jistý privátní učitel, který také v Liberci učil, velmi nešťastný. Ale sám tím

Jaroslav Podmol: Ježek na květiny. Foto: Vl. Sůva

● **Výstava keramiky prof. Josefa Podmola** z keramické školy v Bechyni se konala v prodejní knihy v Sobotce. Na vernisáži 9. dubna promluvila prof. N. Melniková-Papoušková. Vystavené džbány, mísy, nádoby na květiny a jiná díla vystavená ve výkladních skříních, na stolcích i v regálech mezi knihami se těšila velkému zájmu návštěvníků a potvrdila, že myšlenka vystavovat keramiku mezi knihami byla velmi šťastná.

byl vinen skrze svůj rozpustilý život. Ten přišel měsíčně po vši outratě, to jest po zaplacení stravy a kvartýru, na 50 zl. víd. č., poněvadž muziku i literární umění mnoho učil a již známý v městě byl. Ku konci toho měsíce umřela jemu matka a otec mu nedal vědomí, by na matčin pohřeb šel snad pro dalekostí cesty. Poněvadž ale v tom samém čase jeho milenka se jemu pronevěřila, vzal sobě oboje tyto ouzkości k srdci tak, že mnoho dní chodil jako zmatený, až konečně chtěl tomu trápení ujit, skočil do vody, která z Liberce do Mafersdorfu teče od jedné ruko-dílny k druhé. A byl v té vodě od večera do rána' do čtyřech hodin, až šli řemeslníci do práce do fabriky neb do dílny a tam jej v náhoně již půl hodiny cesty za městem našli. Který ještě, když jej z vody vytáhli, mrtvý ne-byl, ale již byl celý černý. Tedy jej hned do Liberce do špitálu přivezli, který se v krátkém čase docela vyhojil. Ale co to bylo platno, když ti lidé, u kterých učil, více své dítky učít mu nedali. Každé dítě se ho bálo, poněvadž velmi zčernal.

Dokud měl šatstvo, tak kus po kuse prodával, ale když již neměl co prodat, tu s ním bylo zle, neměl co jísti, ani kde býti. Tak si usmyslel, že se dá za město na vojnu. Šel k tamějšímu pánu představenému a řekl jemu, že by se dal za někoho z města na vojnu, kdyby přišel k zaplacení, aby, kdyby někdy přišel domů z vojny, opět od čeho živ býti mohl. Představený ten řekl jemu, že jest zde v městě dost takových rodičů, že by dost rádi za své dítě platili, kdyby za něj někdo na vojnu šel. Jen aby se dal za město, že když se co takového v městě přihodí, že na něho bude pamatovat, a že přijde jako za propuštění neb obšit k zaplacení. Tím tedy spokojen šel do Mladé Boleslavě a na vojnu se dal, a když již na vojné byl, tak přišel do Liberce k panu představenému si pro peníze, poněvadž to s ním měl ujednané do jistého času, až přijde, že jej hned vyplatí.

Ale místo peněz dostal takovou odpověď: Že když se topil a ve špitále byl, kdo na něj nakládal, nežli město, že tedy jest povinen za město sloužit. — Tak byl zkrátka odbyt. Tak se v světě děje. Člověk míní a Pán Bůh mění!

Dříve ale, nežli se na vojnu dal, seznámil jsem se s ním a vypověděl jsem mu bídu mou. Ale on mne také politoval, poněvadž také věděl, jak jest zle. Na to mně řekl: Půjdu s nimi k lidem těm, u kterých jsem učil. Jestli je místo mne do učení vezmou. Jsem do domů těch a šťastně jsem učení od těch rodičů obdržel, kde dříve onen

učival. Tedy jsem učil dvanáct chlapců muziku a osum dítek jsem měl k učení literárnímu učít, to jest německy. Nyní jsem každý měsíc přišel na 30 zl. vídeňského čísla, to jest v máji, v červnu a v červenci.

Co dříve si mám poříditi, byla moje myšlenka, vždyť všeko potřebuju?

I koupil jsem si na nové šaty, a když jsem je měl ušitý a 80 zl. za ně zaplacený, myslil jsem ještě na jedny, na které ihned začátek jsem učinil.

Však opět mne to velmi zmejlilo, neb to učení, které jsem zavedené měl, trvalo od máje do Anjela Strážce (2. října), neb, kdy se školy začínají, dítka chodily potom do školy a den byl také kratší, najedenkrát k svatému Václavu když se schylovalo, měl jsem z těch dvanácti dítek, které se muziku u mne učily, jednoho, a z těch osmi, které se učily v umění literárním, dvě dítka. Opět zlé na krku! Šaty jsem, ty druhé, již měl pohromadě, za které jsem také 80 zl. povinen byl, ale již bylo po vej-dělků! Ačkoliv jsem 30 zl. ještě předce na ně sehnal, ale kde ještě 50 zl.?

Bůh, jenž ještě žádného v něj doufajícího neopustil, ani i nyní mne neopustil. Zase se mně vyskytla ta pří-ležitost, že jsem se dostal k bandě k střelcům, to jest k těm městským vojákům, kteří tam až po tu dobu svůj pořádek zavedený mají, takže jsem po lehkou ten dluh splácel. Poněvadž, když někdo umřel z těch, kteří v tom pořádku byli, tak ti ostatní všecky šli na pohřeb a hu-debníci, to jest banda, také (Rozumí se, že ustrojení jako vojáci). A od toho byl plat, který se dostával buď čtvrt-letně, neb půlletně, jak kdy moc vej-dělků bylo. Mezi tím také byly muziky a bály ve střelnici, z čehož jsem také 30 zl. dostal a zase dal na dluh na šaty. Tedy ještě 20 zl. na šaty jsem dlužen ostal, a za čtyry měsíce z kvartýru 10 zl. Bylo předce 30 zl. dluhu. A ten dluh potom tak dlouho váznul, až jsem se z Liberce dostati měl do toho místa, kde až pod tu dobu jsem (tj. Dobšina).

Dříve ale, nežli jsem se tam odtud stěhoval, musel jsem se vydlužit od švagra 30 zl. a zaplatit.

Tak jsem byl v Němcích, to jest v Liberci, neb jináče v Reichenbergu dva roky. Tam sem se stěhoval s osmi grošema a tam odtud s 30 zl. dluhu — takový byl můj život v Němcích, kde jsem velmi málo pokojných dní strávil, nýbrž z nouze do bídy a z bídy do nouze jsem padal.

(Pokračování)

„VODÁK ZE SOBOTKY“ VZPOMÍNÁ

Toto jméno s přezdívkou „Suchar“ dostal od svých spoluzávodníků v Klubu veslařů mělnických V á c l a v B a r c a l i, rodák z Oseka. V osecké hospodě spatřil světlo světa 8. srpna 1907. Krátce nato se rodiče přestěhovali na Mělník a tam jako pořádný kluk od vody, i když nekřtěný Labem a Vltavou, nemohl dělat jiný sport než veslování. Proto ten „titul“ „Vodák ze Sobotky“!

Požádali jsme V. Barcala, dnešního téměř pětadesát-níka, aby pro ZŠS napsal článek o své sportovní činnosti, neboť po několik desetiletí jsme o něm neměli žádných zpráv. Velmi ochotně vyhověl a zde je jeho vzpomínka na tehdejší sportovní dění:

„Léta běží, já říkám, jak ta splašená kobyla, která není k zastavení — jen ten můj kouzelný Humprecht majestátně stojí na stejném místě a vlídně kyne poutní-kům do dalekého okolí. Ta uběhlá léta mně přijdou na mysl vždy, když jedu autobusem a zadívám se od Hor-ního Bousova na jeho ladnou siluetu. S hrůzou zjišťuji, že je tomu téměř šedesátpět let, co jsem z tohoto mí-lého Šrámkova a Šolcova kraje odešel. Tak ale jde život a já našel na Mělníce, v kraji básníka Viktora Dyka, svůj druhý domov.

Můj otec, povoláním rybář, mne již od mých pěti let vozil s sebou na loďce „dvoukoncovce“ k pokládání mě-čů a vrší k chytání úhořů. Tato moje „dětská vodní práce“ se mi stala osudnou na celý můj život. Celou svou dětskou a později jinošskou bytostí jsem propadl tomu podmanivému vodnímu žvlu, upsán tak nadosmrtní ves-lařině. Vzpomínám slov mé maminky: Táto, ty ho jednou na ty vodě utopíš! Netušila, že opak bude zanedlouho pravdou a že jí manžel z nočního lovu nepřijde. To se stalo v mých sedmi letech a maminka s třemi dětmi bez pense byla odkázána jen na svoje ruce. Od té doby nastal pro mne smutný a nanejvýše tvrdý život. Jako nejstarší z dětí jsem musil již od těchto let mámě pomáhat a ně-jakým grošem přispívat k obživě čtyř členů domácnosti. Prostředky mi přinášelo na jaře prodávání sněženek

z ouporského lobkovického polesí, v létě dovoz dříví na zimu, chytání ryb a jejich prodej, na podzim česání chmele a sbírání vinných hroznů, v zimě pak pomoc při sekání ledu pro hospody. Ve čtrnácti letech jsem začal jako žák s veslováním, přes ohromné protesty mé matky, ta o tom nechtěla ani slyšet. Musel jsem vždy utéct a večer bylo pro „vylítaného čahouna“, jak mně matka často-ovala, pohlavků víc než krajíců chleba. I když Tě, milá moje mámo, letos již deset let kryje zem, nemám Ti to za zlé, vím, žeš to myslela se mnou dobře, když jsi mě — a je tomu již padesát let — halasně a mnohdy i ručně připomínala, že tu veslařinu nesmím dělat! Všechny nářky a zakazování nebyly nic platné, vždyť zakázané ovoce z cizí zahrádky chutná nejvíce! Jako „na potvoru“ jsme bydleli na samém břehu Labe a tak z prvního poschodí měla máma jak na dlani řeku a na ní i svého milovaného syna a slychala, jak se kormidelník křížuje pro nějaké chyby svých svěřenců. Po těchto žákovských začátcích jsme se probojovali mezi juniory, a tak v roce 1926—1946 nastala slavná éra mělnického veslařství. To již nad soutokem dvou největších českých řek, Labe a Vltavy, pod charakteristickými siluetami zámku, koste-la sv. Petra a Pavla a pod stráněmi posetými vinicemi stála veslařská tvrz. Stojí tam prakticky v několikrát změněné podobě již od roku 1881, kdy byl založen Klub veslařů mělnických. V časovém pořadí je to pátý veslař-ský klub v našich zemích. Byl založen devíti sportovními nadšenci, a to byl důvod pro devět hvězdiček v bílo-modro-červeném poli klubové vlajky. Tehdy život ve veslařských klubech závisel vždy na iniciativě, obětavosti a přede-vším organizačních schopnostech jednotlivců. Na Mělníce měli po dlouhá léta v tomto směru štěstí. Kroužku něko-lika nadšených pracovníků — jmenuji z nich alespoň dva — prof. dr. Johna a „otce“ mlynáře Vainu — se po-dařilo od roku 1926 pravidelně získávat mělnickou mlá-dež pro veslování a vytvořit z KVM pojem veslařské kva-lity. Odtud vycházeli v letech dvacátých až čtyřicátých

závodníci, kteří s úspěchem bojovali s pražskými, brněnskými a roudnickými soupeři o mistrovské tituly a reprezentanční dres a o čest chovat v klubovně vždy alespoň na rok štít Primátorských osmiveslic. Zasněnci vědí, že mělnickou loděnicí prošli jako veslaři v roce 1932 tragicky zahynuvší automobilový závodník Jiří Kristián Lobkovic a hrdina Sovětského svazu kpt. Otakar Jaroš. Pohled do připravovaného jubilejního sborníku říká, že posádky KVM získaly celkem 21 mistrovských titulů ČSR. Mělničtí jsou dosud na pátém místě celostátního žebříčku v počtu získaných mistrovských titulů, přestože naposledy získali titul v roce 1946 v osmiveslicích na své domácí vodě. Je jistě sportovní kuriozitou, že za devadesát let činnosti získalo mistrovský titul jednou nebo vícekrát pouze 36 závodníků z mnoha stovek nadějních lidí ze dvou generací. Neobyčejnou smůlu se „zakopaným psem v lodi“ měl KVM na Primátorkách. Z patnácti startů pouze třikrát zvítězil, devětkrát byl o desetinu vteřiny druhý, jednou třetí, jednou byl po vítězné jízdě diskvalifikován pro chybné objetí bóje a jednou musel vzdát vyhraný závod vinou technické závady v lodi. To „Suchar“ utrhnul krákorec (ocelové držadlo vesla) a bylo zase jedno tužové vítězství „v čudu“! Největší tragédie postihla mělnické veslaře na konci druhé světové války. Bylo to 8. května 1945, kdy letecká bomba, určená mělnickému mostu, po němž prchaly poslední zbytky německých vojsk, složila v prach a popel loděnici s celým bohatým lodním parkem závodních a cvičných lodí, dobytými cenami i s šedesátiletým archívem. Z této pohromy a z postupného generačního odchodu celé řady zkušených závodníků se oddíl jen velmi pomalu zotavoval. Po velikých nesnázích se podařilo sice vybudovat novou moderní loděnici a začít s výcvikem nové veslařské směny, ale ve změněném hospodářském životě města končila obětavá snaha trenérů odchodem většiny svěřenců za existenci mimo Mělník. Mělničtí veslaři nehodili a určitě ani nadále nehodí „flintu“ do žita. Blýská se i tam na lepší časy a věřím, že se nám podaří přece jenom naroubovat na slavný kmen oddílové tradice nové plodnosné větve. A mladí se této příležitosti chopili opravdu po vodácku. V roce 1969 dvojka s kormidelníkem obsadila na prvním Juniorském mistrovství světa v Neapoli třetí místo a získala bronzovou medaili; v roce 1970 rovněž na tomto světovém šampionátu na jezeře Joanina v Řecku dobyla čtyřka s kormidelníkem rovněž třetí místo, a tak celý sportovní Mělník dychtivě čeká na úspěchy v letošní jubilejní sezóně.

Mé vzpomínky na dvacetiletou závodní činnost na vodě, té mé první velké lásce, ve které jsem získal všech dosažitelných poct v domácích i zahraničních závodech, jsou již dnes dalekou minulostí. Byla to léta pro nás venkovské chlapce nesmírně bohatá na sportovní úspěchy, léta spojená s upřímným kamarádkým duchem i s těmi putýnkami prolitého potu při denních trénincích na tehdy ještě stříbropěnné Vltavě a Labi i na hořínském kanále. Byla to doba přátelství trvajících půl století, přátelství až za hrob. Bylo to roky tvrdé chlapské dřiny, denní jízdy po 15–20 kilometrech, mnohdy v pozdních večerních hodinách podél mělnického překladiště a osvětleného přístavu. V neděli pak vždy kontrolní jízdy na čas na stojaté vodě hořínského kanálu před nesmlouvavými očima našeho trenérského táty doktora Johna a řidiče jeho staré Laurinky „otce“ Vainy. Ty daly pořádně zabrat do těla každému, kdo propadl kouzlu veslařské lásky...

A jak to tehdy bylo s nákupem lodí? Jednoduché — každá trénigová jízda stála závodníka jednu korunku — určenou na nákup lodě! Proto jsme pojmenovali naši první čtyřku z dobrovolně nastřádaných korunek „NAŠE“! Ta nám přinesla mnoho a mnoho vítězství. A cesty na závody? Nákladní třítku dal k dispozici „otec“ Vaina, junior Vaina sedl za volant, lodě se naložily na kovovou konstrukci, na podlahu se položily staré matrace pro závodníky a už se po kerkonošsku „frčelo“ na závody do Roudnice, Loun, Brna, Břeclavi, Hodonína, Uherského Hradiště!

Co se dělalo v zimě? Hrál se hokej, cvičilo se v Sokole ve zvláštním veslařském družstvu, běhaly se přespoláky v krásném prostředí ouporského lesa, po měkkých cestách od soutoku Labe a Vltavy k Hadíku, Obřívství a Klům. Jezdilo se i na běžkách. Vydatný byl i treník v zimním bazénu u Straků, v bývalém vinném sklepě, prvním umělém veslařském bazénu u nás. Aby byla nějaká ta korunka na vydání při údržbě lodí, pořádal klub každoročně veslařský večírek, mikulášské zábavy apod. Velikým mecenášem byl vzpomenuť Jiří Lobkovic, po němž ještě dnes je v loděnici jím zakoupená čtyřka, která jako

jediná zůstala ušetřena při zničení loděnice — byla totiž v opravě. Opravy, především lakování lodí — to jsme si dělali výhradně sami. Na nás lakýrnické učedníky dohlížel „pan mistr“ Málek, jeden z nás závodníků, jak řurnýr ve vodě vybrušujeme, aby na gabonu neubyla velká vrstva. Ta poslední — nejdůležitější operace — nalakování průsvitným lodním lakem, to byla jen „jeho práce“. Na hladkém povrchu velice záleželo. Říkával, že loď musí ve vodě po dobrém nátěru běžet a né ležet! Byl to vždy obřad. Loděnice se vysmejčila, zametla, pokropila, zavřela se okna i dveře, aby průvan nezdvihal prach a obvykle se tato tajemná procedura dělala večer po tréninku, aby, jak mistr říkával, nátěr přes noc „zavadnul“.

A tak shrnu-li po letech svoji padesátiletou činnost ve veslařském sportu, přicházím k názoru, že to veškeré odříkání mělo nesmírnou cenu pro celý můj život. Dalo mi vynikající duševní i tělesnou kondici i do té ošemetné pětadesátky, zbyly mi velice hezké vzpomínky na aktivní sportování a především získal jsem desítky věrných přátel, s nimiž jsem po dvě desetky let seděl v jedné lodi. Proto tak rád posedím se svými harcovníky u sklenky mělnické Ludmily v zámecké vinárně. Zavzpomínáme na mladá léta a pokocháme se pohledem na majestátný Říp a soutok našich řek, ve kterých uběhlo tolik, tolik vody a jejíž vlny se nikdy nevrátí zpět...

Redakce ZŠS se také zeptala autora článku na jeho sportovní úspěchy. Zde jsou: Za dvacet pět let závodní činnosti získal dvakrát vítězství v nejpobulárnějším veslařském závodě — v Primátorských osmiveslicích, šestkrát byl mistrem ČSR ve čtyřce a osmiveslici, na mistrovství Evropy v r. 1929 v Bydhošti se umístila jeho čtyřka bez kormidelníka čtvrtá a čtyřka s kormidelníkem pátá, v r. 1932 na mistrovství Evropy v Bělehradě získal bronzovou medaili ve čtyřce s kormidelníkem, dále se účastnil mistrovství Evropy r. 1933 v Budapešti a r. 1937 v Amsterdamu, kdy byly jeho osmiveslice vyřazeny v opravných jízdách. Na domácích závodech získal 120 prvních cen.

Dále jsme se dozvěděli, že Václav Barcal zastával po skončení závodní činnosti v letech 1942–1944 funkci svazového kapitána (na úrovni dnešního předsedy trenérské rady), vedl tři státní kursy veslování v Praze, Třeboni a Batově. Byl rovněž propagátorem ženského veslování na závodních lodích — autrigerech.

Dále jsme se dozvěděli, že „Suchar“ se věnoval i jiným sportům. Po dlouhá léta běhal na lyžích a účastnil se mnoha přespolních běhů. V r. 1948 na přeborech ČOS v lyžování v Tatranské Lomnici získal stříbrnou medaili v běhu na 18 km a bronzovou v běhu na 50 km. Dodnes se každoročně zúčastňuje populární velké Kunratické — letos ji poběží po pětadvacáté. Je rovněž stálým spolupracovníkem Československého sportu pro veslování a do dalších listů píše o své druhé velké lásce — pstruhové rybařině (jak říká: O horských krasavcích).

Horská rybařina se totiž stala pro „Suchara“ bičem do pozdního věku, který ho pobízí k 15–20 km túrám za touto ušlechtilou rybou horských potoků a řek. Zamíloval si kouzelnou „kerkonošskou“ přírodu, její nevšední krásu i bodrý horský lid.

A tak zůstává Václav Barcal — jeden z mála našich krajanů, kteří dosáhli úspěchů na sportovním poli — stále mladým. Přejeme mu do dalších let hodně zdraví a životní pohody.

Kost. Exlibris Josefa Prokopa od Jiřiny Jakubův

Antonín Beneš: Trosky

Antonín Beneš: U bývalé děkanské zahrady

Antonín Beneš: Kvetoucí máky

2. ANTONÍN BENEŠ

Napsat podrobnější pojednání o soboteckých amatérech první poloviny 20. století je práce velmi obtížná. Byla to v podstatě skupina přátel, kteří viděli ve fotografování koníčka, tedy prostředek k vyplnění volného času, jehož tehdy — až vlastně do druhé světové války — bylo habaděj. Stýkali se velmi často navzájem, jak už to ani v malém městě jinak nebylo možné, ukazovali si své obrázky a snad tím se stalo, že jejich práce byla velmi málo individuální. Jejich specializací byla krajina,

tedy především romantická krajina Českého ráje, který prošli a prolezli dokonale. V době jejich začátků bylo fotografování osob velmi obtížné a snad proto se tomuto oboru i později pokud bylo možné vyhýbali. Shodou nešťastných okolností se dílo ani jednoho z nich nezachovalo v celku a tak dnes jen ztěží shledáváme zbytky jejich prací.

Významným představitelem této generace byl Antonín Beneš, narozený 12. 5. 1881 ve Žďáru na Moravě. Do Sobotky přišel r. 1905 a stal se tu přednostou právě zřízené železniční stanice. Základní vědomosti o fotografování si přinesl již ze svého předchozího působiště, z Rokytnice. Svou fotografii postavil zcela do služeb turistiky. Tehdy byly velmi oblíbené cestopisné přednášky s diapozitivy, a tak pořídil velkou serii diapozitivů z okolí Sobotky, které vlastnoručně okoloroval. Protože o diapozitivy byl zájem, rozmnožil tuto serii obětavě a sady diapozitivů věnoval i s textem přednášky, který napsal kaplan František Soukal, různým společnostem, zabývajícím se tehdy turistickým ruchem. Rozvoj fotografie šel ale brzy jiným směrem, a tak i Beneš přešel na černobílou fotografii. Opatřil si dvouokou zrcadlovku (která vlastně dodnes patří mezi nejdokonalejší aparáty) s dokonalou optikou, která dovozovala pořizování negativů, z nichž bylo možno získat značně veliké zvětšeniny. Jeho obrázky jsou velmi malebné a objeví se v nich i dobrý fotografický nápad. To najdeme konečně i na několika reprodukcích, které jsou v tomto čísle Zpravodaje otištěny. Po odchodu do penze se mohl svému koníčku věnovat se zvýšenou péčí. V té době se objevily barevné diapozitivní materiály a přednosta Beneš se vrátil k tematicce, která ho zajímala už v mládí. Barva ho přímo vzrušovala, i když ji nedovedl použít k budování obrazového prostoru a spokojoval se jen pouhou barevností. Jeho vděčným lovištěm se stal sobotecký hřbitov, kde v množství květin nacházel vděčné objekty svého zájmu. Zemřel v Sobotce 7. 4. 1947.

Nevíte o nich?

Čtenáři Zpravodaje Šrámkovy Sobotky měli již mnohokrát možnost seznámit se s různými zajímavými událostmi z minulosti našeho kraje, s životními osudy našich rodáků, s historickými dokumenty a zápisy kronikářů. To vše jsme mohli otiskovat, protože se nám tyto zajímavé, často mnoho set let staré dokumenty zachovaly hlavně v Městském muzeu a Městském archivu v Sobotce. Zde jsou pečlivě opatřovány a budou vypovídat i našim potomkům o životě, práci a bojích minulých generací. Městský archiv patří k nejbohatším archivům menších měst. Jsou zde cenné úřední dokumenty od roku 1497, privilegia, písemnosti úřadů, škol, far, spolků i jednotlivců z celého Sobotecka.

Přesto však nemůžeme být se zachováním dokladů o minulosti Sobotecka zcela spokojeni a obrácíme se na čtenáře ZŠS se žádostí o pomoc při pátrání po některých zajímavých písemnostech, o kterých v současné době nevíme. Je možné, že jsou již zničeny, že byly spáleny nebo odevzdány do sběru, stejně je však možné, že jsou ještě zastrčeny někde v koutě půdy či ve staré skříni. Jde zvláště o písemnosti některých soboteckých spolků, které mívali jejich funkcionáři doma a u nich také zůstaly. Ze spolků, jejichž písemnosti úplně nebo téměř úplně pohřešujeme, uvádíme např.: Pěvecký spolek Bendl (prý míval i krásnou kroniku), Učitelská jednota Budeč pro Sobotku a okolí, Hasičská župa Maštálkova, Sportovní klub, Československá obec legionářská, Spolek včelařů, Svaz proletářských bezvěrců, Federovaná komunistická osvětová jednota, Československý červený kříž, Československý svaz mládeže, Volná myšlenka, konsumní družstvo Budoucnost, písemnosti politických stran a živnostenských společenství atd. Písemnosti dalších spolků jsou v archivu zachovány, ale neúplně (např. chybí kroniky skautů a loutkového divadélka, část písemností Sokola aj.).

Podobná je situace na vesnicích Sobotecka. Víme např., že existovaly ochotnické divadelní spolky v Libošovicích, Markvarticích, Mladějově, Oseku, Příchvoji a Samšíně, sokolské jednoty v Markvarticích a na Mladějově, skaut-

ské oddíly v Dobšicích a na Mladějově atd., ale z jejich činnosti se nezachoval v archivu žádný dokument či plakát.

Nejde však jen o archivy spolkové. V roce 1949 byla v Sobotce zrušena Lidová škola zemědělská a všechny její písemnosti byly odvezeny neznámo kam. Když nyní potřebuje někdo opis vysvědčení, není možno mu vyhovět. Stejně tak chybí část písemností Živnostenské školy pokračovací, kronika ze školy v Lavičích a z fary na Samšíně i jiné úřední dokumenty a knihy. A to již nemluvíme o písemnostech nyní existujících spolků a organizací, které jen výjimečně najdou cestu do archivu. V poslední době odevzdali své písemnosti do soboteckého archivu k trvalé úschově jen požárníci a Baráčníci.

Stejně záslužné je zachovávat i soukromé písemnosti. Ze starších dob víme, že se ztratila např. písemná pozůstalost básníka Václava Šolce, nevíme o rukopisech soboteckého humoristy Jana Kubů, o zajímavých divadelních hrách Fr. Vr. Zd. Orta atd. Naopak, díky přibuzným, jsou v archivu zachovány cenné pozůstalosti gen. MUDr. Josefa Picka, řed. Miloše Peldy, pplk. Miroslava Vlacha, odb. učitele Václava Frýby, spisovatele Ferdinanda Maččenky, prof. Františka Šolce, rolníka Jaroslava Ječného z Rytířovy Lhoty a dalších. Proto by bylo záslužné zachovávat i další písemné dokumenty a předávat je do archivu, i když se třeba nezdají důležité. Mnoho řeknou o hospodářském životě písemnosti starých obchodníků a řemeslníků (v poslední době jsme dostali třeba pozůstalosti paní Barešové z Oseka a pana Samšínáka ze Sobotky), velmi zajímavé jsou knihy hostů ze starých hostinců na Sobotecku atd. A cenné jsou i vzpomínkové zápisky a paměti, kterých by však mělo vznikat více.

Konečně uschováváme v archivu a muzeu i tištěné starší knihy, kramářské písničky a modlitby, plakáty, pohlednice a jiné drobné tisky, krajové noviny a časopisy, zpěvníky a jiné písemnosti. Neničte je, když je již nepotřebujete, dejte je prohlédnout nejdříve našim pracovníkům. Zachráníte tak mnohdy dokumenty nevyslovitelné ceny.

Karol Bilek

JZD NÁSTUP V ROCE 1970

JZD Nástup Staňkova Lhota se sídlem v Sobotce vydalo svůj IV. družstevní zpravodaj, který obsahuje rozbor hospodaření v roce 1970. Některé údaje budou jistě zajímat i naše čtenáře.

JZD hospodařilo celkem na 981,16 hektarů půdy, z toho bylo 774,02 hektarů půdy orné. Celkem mělo 240 členů, z nichž bylo 163 stálých pracovníků. Věkový průměr byl 51 let. Průměrný měsíční výdělek dosáhl výše 1466 Kčs.

Situaci v rostlinné výrobě ukazuje následující tabulka:

Plodina	Osevní plochy v ha	Hektarový výnos v q	Celkový objem výroby v q
pšenice	190,14	38,6	7345
žito	41,53	27,8	1155
ječmen	81,50	35,9	2927
oves a směsky	43,57	21,4	934
řepka	17,01	23,5	400
mák	15,50	8,5	132
cukrovka	89,44	337,1	30147
brambory	17,38	175,8	3056
louky - seno	137,67		4054

V rostlinné výrobě tedy bylo dosaženo poměrně dobrých výsledků, jen u cukrovky se projevilo pozdní setí vlivem nepříznivého jarního počasí. Při setí, ošetřování i sklizni bylo v plné míře užíváno mechanizace, téměř celá produkce obilovin byla sklizena kombajny, seno a sláma se sklízela sběracími vozy „Horal“ a vysokotlakými lisy. Při sklizni brambor pomáhali brigádníci z Průmyslové školy Jičín, ZUS Mladějov a soboteckých závodů Isol, Technolen a Komunální služby. Dále bylo sklízeno jetelové semínko. K rostlinné výrobě patří i sklizeň ovoce.

V živočišné výrobě mělo JZD celkový stav 708 kusů skotu, 402 kusů prasat a 2206 kusů drůbeže (k 31. XII. 1970). Celkem bylo vyrobeno 1089 q hovězího masa, 566 q vepřového masa, 116 q drůbeže, 820 017 l mléka a 371 784 kusů vajec; na nákup bylo odevzdáno 903 q hovězího, 543 q vepřového a 87 q drůbežího masa, 743 320 l mléka a 368 669 kusů vajec.

Čistý zisk v přidružené výrobě činil 100 000 Kčs z cementárny a 45 000 Kčs z pily. Celková hrubá produkce dosáhla výše 12 109 000 Kčs, čistý zisk 1 340 000 Kčs.

Jistě zajímavá čísla, která dokazují dobrou práci našich družstevníků.

SOBOTECKÉ POVÍDAČKY

Svědomitá předříkávačka

Bylo to na jednom z posledních procesů v sobotecké farnosti, kolem roku 1925, v jarních dnech po odchodu dosavadního ředitele kůru Jana Šolce. Jeho nástupcem se stal Lubín Pelc. Protože si byl vědom své špatné výslovnosti, svěřil předříkávání starší ženě příjemného hlasu. Dal jí knížku litaní, předříkávačka předříkávala, věřící odpovídali sborem: Tě prosíme **neoslýš** nás! Bývalý ředitel kůru znal litanie z paměti a nepotřeboval knížky, nepotřeboval ani provádět opravy, opravy neprovedl ani Lubín Pelc. A tak najednou zazněla z úst předříkávačky nečekaná prosba: „Abys nám jeho veličenstvo císaře a krále Františka Josefa I. zachovati ráčil.“ Následovalo prudké otočení děkana Soukala: „Ženská, vy jste tomu dala!“ Situaci pohotově zachránil kostelník Antonín Štelovský, který hned zazpíval: „Tě prosíme **neuslyš** nás.“

(Podle Ant. Štelovského)

Řeč nad hrobem.

Zemřel strejda Halbichů z Nepřívěce. Nad hrobem se s ním loučil za myslivce Václav Vilímek. Vyzbrojen znalostí myslivosti i literatury začal loučení:

„Bohyně lovu Diana pokynula svým lukem a do věčných lovišť se navždy odebral dobrý myslivec František Halbich.“ Následoval výčet zásluh zemřelého o myslivost.

Po pohřbu se vracel sobotecký děkan Koucký kočářem domů. V Lavičkách dohonili účastníka pohřbu, který se pěšky vracel do Sobotky, a děkan na něho volá: „Tak jste to slyšel, při katolickém pohřbu, div že nevymenuje celý Olymp bohů a musí se ukázat, že četl máýovky a jiné indiánky. Kdybych ho ale upozornil na krásnou legendu o patronu myslivosti svatém Hubertu, to by byl hned křik: „Děkan mne omezuje ve svobodě projevu.“

Pomístní jména ve Vesci u Sobotky

Socialistická přestavba vesnice si vyžádala velké a převratné změny. Založením družstva se změnil obraz naší vesnice. Scelováním pozemků ve větší hony, rozoráním mezí a polních cest nám také dosti rychle mizí stará pojmenování různých polí, luk, cest a některých částí naší vesnice.

Aby tato pomístní jména byla zachována pro budoucí generace i pro vědecké zhodnocení a využití, pověřila mě Místopisná komise ČSAV zpracováním soupisu pomístních jmen ve Vesci s uvedením parcelních čísel příslušných pozemků podle katastrální mapy. Stručný výtah z tohoto soupisu jsem sepsal pro čtenáře Zpravodaje Šrámkovy Sobotky. Abychom se seznámili se všemi pomístními jmény v katastru naší vesničky, obejdeme si je procházkou a začneme od Sobotky.

Sejdeme Pelánkovým kopcem do údolíčka zvaného **Lavičky** (původ pojmenování je v tom, že tam přes protékající potok Klenici stávala lávka) a přijdeme na **Ježků kopec** (pojmenován podle dřívějšího držitele pozemků, sedláka Ježka). Na levé straně silnice nám zůstávají pozemky **Na zádušním**, které byly kdysi darovány kostelu v Nepřívěci na modlení. Na pravé straně silnice (směrem k Nepřívěci) se polím a lukám říká **U Nepřívěce**. Od křižovatky směrem ke vsi se pole jmenují **Na prutech**. Po levé straně silnice od křižovatky směrem k Oseku jsou pozemky **U obory**, poněvadž sousedí s kdysi panskými pozemky, které byly ohrazeny vysokou zdí, za níž vrchnost držela v humprechtské oboře zvěř. Tato obora byla zrušena po roce 1918. Po pravé straně silnice vedoucí k Oseku se říká **Na stezkách** (původ jména není znám). Konečně výšina nad Osekem se jmenuje **Na horkách**. Vracíme se po veřejné cestě ke Střehomi. Zde jsou pole v rovném terénu zvaná **Na rovinách**. Po pravé straně nám zůstávají pozemky ležící na stráních. Říká se jim asi podle dřívějších majitelů **Stráň Štěpánská, Janova a Borovská**. Pole a luka pod těmito stráněmi se jmenují **Pod horky**. Dále následují pole **U křížku** (kříž tu stojí dodnes) a **Na obci** (byla majetkem obce).

Na západní straně naší vesničky přechází krajina v lesnaté údolí, které se jmenuje **Plakánek**. Protéká jím potůček a je vyhledáváno turisty z celé republiky i ze zahraničí. Psali o něm mnozí básníci a spisovatelé, např. Fráňa Šrámek a Karel Čapek. Původ jména je neznámý, ale velmi starý. Jedna z mnoha pověstí o vzniku jména

vypravuje: Šlechtic z nedaleké tvrze udržoval milostný poměr s dívkou — dcerou robotníka z blízké vsi. Tajně se scházeli v údolí. Rodový původ šlechtice nakonec zabránil lásce. Zklamaná dívka ještě pak dlouho chodila do údolí, kde hořce plakala.

Pozemkům nad Plakánkem se říká **Na porání** nebo prostě **Poráň**. Zde prý stával před dávnými časy hrad, který patřil hraběti Poranovi. Odtud název Poráň. Hrad byl obehán hlubokým příkopem zvaným šance. Poli v těch místech se dodnes říká **Na šancích**. Skutečnost je, že archeologové objevili v těchto místech hradiště starých Slovanů, které dosud čeká na podrobný výzkum.

Pod Porání směrem k Vesci se pole jmenují **Na truckách** podle toho, že se tam napájely ovce v dřevěných žlabech — trokách (německy Troken). Ječnovo pole vedle panského má jméno **Na rokli**. Další pole směrem ke vsi se jmenuje **V lišniku** (původ jména není znám, snad tam lidé často viděli lišky). Od **Brixového paloučku** následuje pole **Krejdala** (Krajdola, Krejdola podle obecní kroniky, str. 81 a 378) (původ jména opět není znám). Po levé straně cesty do Plakánku nám zůstává les **V boroví**, v němž převládá borový porost. Další částí lesa se říká **U mlýna**. Zde stával v 17. století malý vodní mlýn, jehož pozůstatky jsou dodnes patrné. Pozemkům nad lesem se říká **Za boroví** a **V Americe** podle toho, že tento pozemek je velmi vzdálen od vsi. Přejdeme přes rokel směrem ke Kostí. Zde jsou pole **Pod panským**, které sousedí s dvorem Semtiny. Od státní silnice ve směru na Libošovice nám zůstávají pole, která se jmenují **V dubcích** (snad zde kdysi rostly duby).

Všem pozemkům kolem vesnice se říká **Za humny**, těm vzdálenějším **Pod humny**. Velice významnou a za starých dob důležitou cestou, která vede vesecským katastrem, je cesta **Hražská**. Vede od hradu Kostí před dvůr Semtiny a Osek do dvora v Kdanicích, nazvaná je podle hradu.

Po této obchůzce zajdeme cestou **Ve drahách** na vesecskou jednohektarovou náves, která bývala chloubou obce. Uprostřed návse stála ohrada zvaná **V obecnici**. Z ní vyháněl obecní pasák (slouha) prasata na pastvu. Kdybychom naši procházku uskutečnili před lety, mohli bychom se nakonec zastavit na obcerstvení ve staré křemčice ze XVI. století, která ještě donedávna nesla na velké tabuli nápis Hostinec u Plakánku. Josef Macoun

KORNELIE NĚMEČKOVÁ

Druhá výstava „Výtvarníci mezi knihami“ v Knize v Sobotce je věnována vystřihovánkám, kolážím i obrazům. Jejich autorka Kornelie Němečková absolvovala výtvarnou školu ve Zlíně. Na počátku své výtvarnické dráhy se věnovala dekorování koženého zboží (obuv, galanterie), ale přešla brzy k méně praktickým formám užitého umění. Věnovala se tvorbě technikou vystřihování, která je v Čechách jen velmi málo rozšířena a známa. Poněkud více se jí věnovali na Moravě, zvláště v blízkosti polských hranic. Nejznámější jsou ovšem vystřihovánky čínské, které mají staletou tradici. Koláže, to je sestavování obrázků z kousků barevných papírů či látek, jsou modernějším odvětvím vystřihovánek a výtvarníci je užívají častěji pro větší díla.

Práce K. Němečkové se tematicky dělí na několik skupin. Především tu najdeme figurální národopisné výjevy, dále trochu humoristicky pojaté figurky zvířat: hrochů, koček, tygrů atd. Zvířata jsou jako živá, jak se říká, přestože jsou pokryta různými kytíčkami, větvičkami, hvězdičkami apod. Pro svůj veselý charakter a půvab se výtečně hodí k výzdobě dětských pokojů, škol a do moderně zařízených interiérů.

V poslední době se K. Němečková obrací i k projevu malířskému, který se podstatně liší od jejích vystřihovánek a koláží. Je něžný, lyrický a odráží většinou přírodu v podobě kvetoucích stromů, květin atd. Její kolorit je jemný, trochu bledý a často zní v akordu růžové a bledě modré. V jejích obrazech nenajdeme nikdy ani sebemenší náznak humoru, nýbrž citové rozjímání a snění.

Tvorba K. Němečkové je sice různorodá a mnohotvárná, ale nikoliv roztržštěná, protože její ruku vede cit a láska ke všemu živému. Je to tvorba nehalasná, nebrutální, ale citová, určená pro útěchu a potěchu člověka.

N. Melniková-Papoušková

Kornelie Němečková: Kočičák (textilní koláž). ▶

Za JUDr. Václavem Pečou

Když v listopadu loňského roku pozdravil tehdy sedmadesátiletý JUDr. Václav Peča s mladistvým elánem schůzku rodáků a přátel města Sobotky a okolí, netušil nikdo z přítomných, že slyší jeho poslední veřejný projev. Je přímo symbolické, že tento vynikající český národohospodář světového jména zakončil své veřejné působení na půdě sobotecké a naposledy tak dokázal svou lásku k městu a kraji, odkud pocházel a kam se celý život vracel.

Nebudeme zde znovu připomínat jeho životopis, jeho zásluhy o české pojišťovnictví i o Sobotecko, to jsme učinili alespoň stručně v článku k 85. narozeninám JUDr. Peči [ZŠS 1968, str. 93–94]. Připomeňme si jen slova dvou jeho spolupracovníků na rozloučenou: Ing. Hausner napsal: „Odešel muž velkého formátu, v němž hluboké vzdělání národohospodářské a filosofické našlo živnou půdu v ryzím charakteru a zlatém srdci. Byl to člověk velikých myšlenek, který ve spletitých poměrech dovedl postavit velké cíle a najít správnou cestu nejen ústavu,

ale celému hospodářskému odvětví, jemuž sloužil. Z provincionálního ústavu dovedl vytvořit ústav mezinárodní pověsti. Ke splnění úkolů dovedl zažehnout nadšení v srdcích pracovníků. Velké bylo jeho citění sociální. Z jeho podnětu vybudovala banka Slávia pensijní dopjištění, které skýtalo všem zaměstnancům zabezpečení. Stejně za války neváhal vzít na sebe osobní riziko a vybudovat celý systém podpory rodin okupanty vězňených kolegů. Sám pravidelně přispíval na tento účel značnou částí svých příjmů. Bývalí zaměstnanci banky Slávie nikdy nezapomenou tohoto dobrého úsilí.“

A ing. Urban: „Vzpomínky na doktora Peču budou mne provázet celý život. Málo lidí jsem poznal, v jejichž osobnosti by se tak harmonicky slučovaly mimořádné kvality rozumu, vůle a citu tak jako u něho.“

A chceme-li si citovat slova krajanů, připomeňme si dopis pplk. Miroslava Vlacha z r. 1968: „Myslím, že celoživotní jeho působení se pohybovalo na takové úrovni, majíc neustále vzestupnou gradaci, že svou osobností a působením byl mladému krajanskému pokolení příkladem a vzorem, jak úsilovně sloužit veřejnosti a národu.“

JUDr. Václav Peča se dožil vysokého věku stejně jako další z jeho devíti sourozenců. Kdybychom věřili pověrám, splnilo by se staré rčení, že vysokého věku se dožije ten, o jehož úmrtí se rozšířila nepravdivá zpráva. Světová veřejnost totiž byla o úmrtí JUDr. Peči informována za druhé světové války, kdy anglický odborný časopis *The Review* přinesl 26. XII. 1941 jeho nekrolog. Končil slovy: „Protože jsme věděli, že dr. Peča byl horlivým vlastencem a věhlasnou osobností ve své vlasti, obávali jsme se, aby se nestal obětí nějakého neštěstí zavineného válečnými poměry. Odešel dobrý muž. Jeho přátelé, jichž měl v naší zemi mnoho, všichni litují, že se nedožil toho, aby se mohl podílet na poválečné přestavbě světa a svého milovaného Československa, jak by byl o to dojísta usiloval. Vale!“

JUDr. Václav Peča se konce války dožil a třebaže brzy potom odešel na trvalý odpočinek, nepřestal se věnovat veřejné práci. Právě v těchto posledních letech se zabýval historií svého rodu a rodného kraje, napsal několik cenných životopisů soboteckých osobností (Vilém Peča, J. L. Kendík aj.) a zpracoval své obsáhlé vzpomínky, které budou uloženy v Městském archivu v Sobotce spolu s jeho další literární pozůstalostí.

Tak se do Sobotky trvale vrátil nejen popel dr. Peči na hřbitov pod Humprechtem, ale bude zde uloženo i jeho dílo. Dílo významného a přitom nebyvale skromného muže, na jehož příklad a odkaz bychom neměli nikdy zapomenout.

K. B.

Dr. Karel Švehla, ředitel Knihovny Národního muzea v Praze, zemřel náhle 10. dubna ve věku 60 let. Jeho odchodem ztrácí naše knihovnictví a literární věda zkušeného pracovníka. Má velikou zásluhu o zřízení jedinečného Muzea knihy ve Žďáře nad Sázavou, mnoho vykonal jako redaktor literárněhistorické řady Sborníku Národního muzea. (Mezi poslední edice Sborníku patří dvoudílný obsáhlý spis *Rukopisy královédvorský a zelenohorský*, který zachycuje dnešní stav poznání o této významné památce.) Karel Švehla měl také vynikající podíl na zřízení literárního muzea na Humprechtě a na kritických vydáních prozaických a dramatických děl Fráni Šrámka. Ve spolupráci s paní Miloslavou Hrdličkovou-Šrámkovou připravil k vydání *Křižovatky* (1954), *Žasnoucího vojáka* (1955), *Prvních jedenadvacet* (1956), *Past* (1956), *Tělo* (1957), *Když léto přihrává* (1958), *Červen* a jiná dramata (1959) a *Bouřky a duhy* (1960); některá vydání doprovodil edičními poznámkami. Úmornou textologickou prací mu ulehčovala jeho dávná láska k autorovi těchto děl. Proto právem je na úmrtním oznámení uveden citát ze Šrámkovy básně *Uprostřed cesty*.

Láska k Šrámkovi ho také vedla do Sobotky. Jezdívá sem rád a často a byl vždy ochoten poradit a pomoci, ať šlo o humprechtské muzeum, o Archiv F. Šrámka nebo o propagaci básnickova díla.

Dr. Karel Švehla byl vzácně dobrý člověk. Paní Milka Hrdličková-Šrámková v tomto „starém dobráku“, jak říkala, nacházela nejen pomocníka, ale i rádce, který svým humorem a útěšným slovem posiloval paní Milku v její bolestné nemoci, ač sám nebyl ušetřen těžkých ran. Karel Švehla si do poslední chvíle zachoval bodrost a upřímnost rodilého Moravana a jistě by se nenašel nikdo, komu by byl vědomě ublížil. Vzdáváme čest památce neobyčejně skromného pracovníka a věrného přítele Sobotky.

V - n

● **Sobotští Baráčníci** zahájili nový rok hojnější činností než v jiných letech. Kromě pravidelných konšelských sedění, které se konají každý měsíc a na něž připravuje vzdělatelka tetička Vogelová hodnotné kulturní vločky, se uskutečnil 30. ledna tradiční ples v hotelu Pošta. Sál tam sice není velký, ale o to srdečnější zábava a nálada. Hrála hudba souseda Janků. Po plese nastaly konšelstvu další starosti, neboť se blížily 75. narozeniny naší zastoužil panímaminky Františky Hofmanové, která se narodila 30. března 1896. A tak jí na počest byl na Poště uspořádán přátelský večírek v sobotu 27. března. Výborou náladu navodili čtyři mladí muzikanti z Dobrovice, kteří vyhrávali neúnavně až do rána téměř bílého. Tetička Hofmanová si zatančila jako za mlada a při sólu skoro utancovala všechny přítomné sousedy. Potěšitelné bylo, že přišlo hodně mladých členů i příznivců obce. A pomalu také poznáváme recept na zastavení úbytku členů a růstu jejich průměrného věku: zvýšená činnost. Vždyť jen na tomto večírku se přihlásilo 6 nových členů, od začátku roku jich přibývalo již 15. A nepochybujeme, že se přihlásí i další, když uvážíme nejbližší plánované akce: vyprávění souseda rychtáře ing. V. Truhláře o jeho návštěvě Paříže, vyprávění o staré Sobotce spojené s promítáním starých fotografií města (připravuje soused K. Bilek), tradiční výlet za poznáním krás naší vlasti atd.

● **Družstevní klub JZD** s Českým svazem žen v Markvarticích uspořádali v neděli 25. dubna pěkné odpoledne pro místní důchodce. O příjemnou zábavu se postarali Nezbední bakaláři, kteří svým veselým programem rozveselili naše dědečky a babičky. K poslechu a tanci jim po programu zahrála hudba Příchovojanek. Děkujeme touto cestou Nezbedným bakalářům i hudbě Příchovojanec za jejich ochotu a spolupráci a všem důchodcům přejeme, aby hodně dlouho na toto pěkné odpoledne vzpomínali.

Vl. Michal

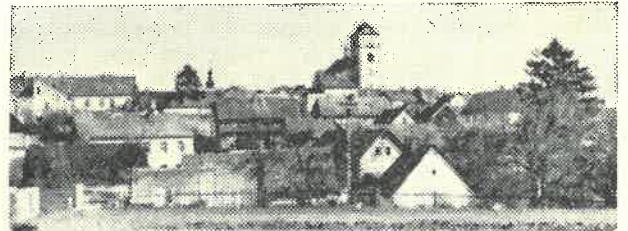
LITERÁRNÍ ZE SOBOTECKA

- Verše Fráni Šrámka byly uveřejněny v Pochodni 11. III. (Strach z lásky) a 27.—28. III. (V březnu — s poznámkami dr. Fr. Baňhy), v Hlasu revoluce 27. III. (Náš mlčící voják), ve Svobodném slově 10. IV. (Velikonoce), ve Vlastě č. 13 (Jarní poutník) a v Naší rodině č. 14 (Písecká). O Šrámkově překladu Internacionály píše Jihočeská pravda 18. III. a o zákazu recitování jeho básně Přiletěli adjutanti v Dobrušce Kulturní kalendář Dobrušky č. 4. Povídka Křehké štěstí byla otištěna ve Vlastě č. 15.
- O uvedení Měsíce nad řekou v divadle Na Vinohradech píše Svobodné slovo 26. III., o inscenaci Léta na Kladně Svoboda 20. III. a Lidová demokracie 26. III., o premiéře Zvonů v Karlových Varech Mladá fronta 17. IV. a Pravda 17. IV.
- Spisovatel Jaroslav Bednář se vyznává ze vztahu k V. Šolcovi a Fr. Šrámkovi v Práci 27. III.
- Na program ŠS a EVZ upozorňují Učitelství noviny č. 14.
- 25. výročí úmrtí Václava Špály připomíná Kurýr Odeonu jaro 1971. Svět v obrazech č. 10 reprodukuje Špálovu Koupel v moři a Učitelství noviny č. 11 připomínají novou publikaci o Špálovi. O výstavě jeho obrazů v NDR píše Svobodné slovo 24. III.
- Posmrtnou výstavu Jana Špály v Praze recenzuje Tvorba č. 5.
- Slova Josefa Hakena cituje Pochodeň 26. III. a 24.—25. IV., jeho životopis uveřejňuje Rudé právo 24. IV.
- O odjezdu dr. Václava Šolce do Chile se zmiňuje Rudé právo 14. IV.
- Povídku Mileny Kovářové Sebeklamy jsme našli ve Vlastě č. 10.
- Báseň Blanky Švábové Řeka v zimě otiskla Vlasta č. 2.
- V almanachu Divoké víno č. 2 uveřejnil své básně Lovci a Mrazivo Jiří Najmon.
- Článek o králi Jiřím z Poděbrad napsala pro Život Budovcovy župy č. 4 Miloslava Taucová.
- O intarsii Františka Martinů píše Svobodné slovo 31. III.
- Reportáž o primáři ašské nemocnice MUDr. Janu Novotném přinesla Tvorba č. 6.
- Mánesovy Trošky reprodukuje Vlasta č. 4.
- Rozhovor se Zdenkou Zichovou přináší Pochodeň 19. IV.
- Vztah Svatopluka Čecha k Rovensku p. Tr. připomíná Rozvoj č. 15.
- O výstavě keramiky Jaroslava Podmola v Sobotce píše Svobodné slovo 13. IV.
- Spisovatelku Abigail Horákovou připomíná Rozvoj č. 12—13.
- Příspěvky dr. Karla Samšiňáka nacházíme v časopise Sběratel č. 1—3.
- Svobodné slovo 16. IV. připomíná 98. narozeniny paní Honysové z Markvartic.
- Rozvoj píše v č. 17 o učiteli Janu Soboteckém, který působil v Rovensku p. Tr. koncem XVI. století. Tento zajímavý údaj uvádí i Rovenský zpravodaj č. 3.
- O lidových sochách sv. Isidora v okolí Sobotky píše N. Melniková-Papoušková v Lidové demokracii 21. IV.
- Znovupovýšení Sobotky na město připomíná Pochodeň 3.—4. IV.
- O vzácných náramcích z Podkostí píše Jiří Waldhauser v Archeologických rozhledech č. 2. V Pochodni 20.—21. III. si všimá keltských hradišť u Markvartic a Češova.
- Podrobný rozbor situace v mladoboleslavském okrese přináší Zář Mladoboleslavska č. 15.
- Opravy Trosek připomínají Rozvoj 31. III., Pochodeň 6. III. a o kapličky na Vyskři píše Rozvoj č. 12.
- Domousnický zpravodaj č. 31. ze 14. III. přináší pokračování článku o pomístních jménech v obci a mnoho zpráv ze současnosti.
- Bousovák č. 3 publikuje delší část dějin Domousnic, články Jos. Kozáka, výsledky sčítání lidu v Dolním Bousově r. 1970 a jiné zprávy ze soudobého života. Ve 4. čísle jsou zajímavé údaje o historii KSČ a o škole.

• Jičínský Předvoj si v posledních číslech všimá práce MV KSČ v Sobotce (12. III.), ČSŽ v Markvarticích (16. IV.) a KSČ na Rovni a v Mladějově (12. III. a 23. IV.), píše o přednášce a vystoupení RSŠD ve střediskové knihovně v Sobotce (26. III.), o okresním kole recitační soutěže mládeže, o srazu pionýrů v Markvarticích (2. a 9. IV.), o přípravách oslav 1. máje v Sobotce (30. IV.) atd.

• Na heslo XII. Šrámkovy Sobotky 1968 „Schola ludus — Škola na jevišti“ navazuje knížka **Evy Machkové: Dramatická hra jako prostředek výchovy dítěte** (vyd. ÚDLUT 1970). Autorka, která o tomto tématu tehdy u nás přednášela, přikročila nyní k všestrannému rozboru ožehavého a nedořešeného problému. Na základě bohaté odborné literatury a vlastních zkušeností probírá situaci dramatické výchovy v zahraničí, uvažuje o cílech a prostředcích této výchovy, zdůrazňuje její sociální cíle, klade si otázku, zda a kdy mají děti vystupovat veřejně, poukazuje na okolnosti, které vytvářejí náležité klima pro hru a nakonec se snaží vyvodit závěry pro dramatickou výchovu u nás. Požaduje, aby si ti, kdo pracují v tomto oboru s dětmi, promýšleli teoretické základy sociálně koncipované zahraniční dramatické výchovy, přetvářeli její podněty pro naše potřeby a naše kulturní prostředí, a tak změnili celý přístup k dramatické výchově dětí. Knižka Evy Machkové obsahuje vedle teoretických úvah i mnoho základních postřehů a pokynů metodických (říká např.: „ne vyhledávat talentované děti, ale odkrývat talenty dětí, ne vybírat děti pro určitou činnost, ale hledat rozvíjející činnosti pro určité děti“), a proto je znamenitým a u nás dosud jediným souborným pramenem a oporou k řešení těchto otázek.

• Z nových knih upozorňujeme na vzpomínkovou knihu nár. umělce **Rudolfa Deyla st. O čem vím já** (Melantrich 1971, 290 str.), v níž píše o svém vztahu k Jaroslavu Kvapilovi. Jsou samozřejmě zaznamenány i Kvapilovy inscenace Šrámkových her Léto, Měsíc nad řekou, Soud a Ostrov veliké lásky. — V novém vydání vyšel román ze života koní **Baba od Václava Prokúpk** (Mladá fronta 1971, 242 str.) a staříčkový román **Josefa Svátka Pád rodu Smířických** (Lidová demokracie 1971, 277 str.). **František Kožík** zpracoval pro mládež svůj životopisný román o Josefu Mánesovi, v němž nechybí ani popis vztahu Mánesova k Sobotce. Knižka se jmenuje **Cestou lásky** (Albatros 1971, 222 str.).

Sobotecká všehochuť

• V čítárně **Střediskové knihovny** v Sobotce pronesla 1. dubna prof. Věra Kratochvílová z Pedagogické fakulty v Hradci Králové přednášku „Čeští básníci a vznik KSČ. Úvodem vystoupilo Recitační studio Šrámkova domu s pásmem mladých veršů Jiřího Wolkra Jitřní píseň. Přítomno bylo na 70 posluchačů.

• **Jméno Fráni Šrámka** se stále často objevuje v rozhlase. Kromě jiného jsme zaznamenali povídku Plameny a báseň Velikonoce 12. IV. a hezké vzpomínky píseckého Josefa Rybáka ve Večerní návštěvě 13. IV.

• **Šrámkovo Léto** měli možnost shlédnout v dubnu sobotečtí dospělí zájemci i mládež na mladoboleslavské scéně. Popravdě řečeno, tato inscenace však byla zklamáním. Přispěla k němu nevynalézavá režie i scéna stejně jako nevyrovnané herecké výkony. Roli Jana Skalníka „obohatit“ O. Vízner množstvím neúčelných pohybů a gestikulace a vyloženým omylem bylo obsazení Růženky.

• **Muzeum Českého ráje v Turnově** a další spolupřadatelé zorganizovaly ve dnech 15.—16. dubna 1971 seminář o dějinách českých měst na zámku Hrubá Skála. Kvalita referátů i živá diskuse plně uspokojily více než stovku přítomných historiků.

• **I v Sobotce** proběhla 24. dubna jarní úklidová směna. Členové SSM při ní sebrali po celém městě starý železný šrot. Další občané se zapojili zvláště do úklidu prostranství kolem svých domků.

● **Další schůzku** Kroužku rodáků a přátel města Sobotky a okolí v Praze zahájil jeho předseda JUDr. Vladimír Šulc v restauraci Letenské sady ve středu 28. dubna za přítomnosti 43 účastníků vzpomínkou na dr. Václava Peču. Hosté, mezi nimiž byl i předseda krajského kroužku Jičín v Praze Josef Straka, prof. Naděžda Mejniová-Papoušková, Jiří Rys z Klubu sběratelů kuriozit aj., vyslechli organizační záležitosti, zprávy ze Sobotky a velmi zajímavé vyprávění dr. Karla Samšiňáka o soboteckých pohlednicích, doprovázené jejich promítáním. Na návštěvě se nepříznivě projevilo pozdní rozeslání pozvánek a minulého čísla Zpravodaje. Příští schůzka se bude konat na stejném místě ve středu dne 16. června v 19 hodin.

● **V krajském kole recitační soutěže** získal ve své kategorii Jaroslav Chrpa ze Sobotky 2. místo a postoupil na Wolkrův Prostějov. Radmila Chrpová byla třetí.

● **Absolventský flétnový koncert** Evy Dolákové, každoroční účastnice Šrámkových Sobotek, se konal na závěr jejích studií na Janáčkově akademii muzických umění v Brně 26. dubna 1971. Na programu byla díla C. Ph. E. Bacha, F. Schuberta a P. Hindemitha.

● **Na nedávné výroční schůzi** Klubu sběratelů kuriozit byl členem výboru této celostátní sběratelské organizace zvolen i dr. Karel Samšiňák.

● **V pondělí 5. dubna večer** sešlo se na 50 žen v Markvarticích na slavnostní výroční schůzi. Pro všechny bylo připraveno příjemné prostředí v kulturním domě. Vyslechly zprávu o činnosti Českého svazu žen v naší obci, kterou přednesla předsedkyně paní Paličková. Ženy se mají skutečně čím pochlubit. Pravidelně navštěvují zvláštní školu v Dětenicích, kam dětem přivázejí různé dárky, uspořádaly kurzy vaření a šití, připravují odpoledne pro důchodce a zapojují se do všech kulturních akcí v obci. Soudružka Řeháčková z okresního výboru Českého svazu žen velmi kladně hodnotila činnost místních žen. V průběhu jednání se ženy dohodly, že kolektivně vstoupí do Kruhu přátel zvláštní školy v Dětenicích a budou stále s touto školou ve styku. Velmi pěkným doplňkem této slavnostní schůze byla módní přehlídka Vkusy z Jičína, která se všem přítomným líbila. Touto cestou děkujeme vedení závodu, že nám vyšel ochotně vstříc. Ženy dále přijaly několik hodnotných závazků ke zlepšení vzhledu naší obce. VI. Michal

● **V sobotu dne 3. dubna** byl uspořádán celookresní sraz pionýrů v rodné obci Josefa Hakena v Markvarticích. Malá obec poblíž Sobotky uvítala přes 300 pionýrů s jejich vedoucími. Všechny přítomné, kteří se shromáždili před rodným domkem soudruha Hakena, uvítal předseda MNV J. Vejrnárek. Zástupce OV KSČ s. Fr. Ptáčník při svém projevu výstižně zhodnotil život a dílo velkého syna dělnické třídy a osvětlil jeho revoluční cestu za pravdou učením marxismu-leninismu, které jej dovedlo až do čela Komunistické strany Československa. Letošního roku, ve dnech 50. výročí založení naší strany, vzpomeneme 91. výročí od jeho narození. I když soudruh J. Haken není mezi námi, jeho postoj a celý jeho život bude nám vždy vzorným příkladem. Věříme, že tato akce, uspořádaná Okresním domem pionýrů v Jičíně a doplněná výstavkou o životě Josefa Hakena ve škole v Markvarticích, splnila své poslání ve hře „Za rudou hvězdou“ po stopách našich bojovníků za socialismus a komunismus. VI. Michal

● **Letošní Vzkříšení** 10. dubna bylo poznamenáno technickým pokrokem. Intrády totiž poprvé od 18. století nebyly troubeny, ale hrány z magnetofonu. Je to tím, že staří muzikanti vymírají a noví se asi nerodí. A tak pan Janků místo dirigování pouze doprovázel nahrávku originálním bubnováním do starodávných tympanů...

● **Silné větry koncem dubna** poškodily Semtinskou lípu, z níž se ulomilo několik silných větví. Nebylo by na čase zasadit v blízkém sousedství novou lípu, vypěstovanou ze semen nynějšího stromu?

● **Mladoboleslavsko** po loňském sčítání lidu. Město Mladá Boleslav má 31 086 lidí, Mnichovo Hradiště 5239, Bakov n. Jiz. 3498, Dolní Bousov 1755 a Kněžmost 998 obyvatel. V okrese má 11 obcí nad 1000 obyvatel.

● **Při pokusném barevném vysílání** uvedla Československá televize 27. dubna Krškův film Měsíc nad řekou podle stejnojmenné hry Fráni Šrámka.

● **Pan Miroslav Janovský** z Prahy věnoval Městskému archivu v Sobotce vzácné 2. vydání Prvosenek Václava Šolce v původních sešitech tak, jak dílo v r. 1871 v Národní bibliotéce postupně vyšlo.

● **Poštovní správa vydala** nedávno sérii známek věnovaných lidové architektuře. Navrhl je J. Lukavský. Na známce v hodnotě 2,40 Kčs je motiv z Jičína, na známce v hodnotě 9 Kčs motiv z Turnovska. J. H.

● **Naši krajané** Josef Mrva z Kladna a Jarmila Lindaurová z Karlových Varů zajistili pro Šrámkův archiv v Sobotce dokumentační materiál ze Šrámkova Léta uvedeného na Kladně a z karlovarské inscenace Zvonů. — Srdečně děkujeme.

● **Strakův hudební archiv.** Místní národní výbor v Kopidlně převzal v těchto dnech do svého majetku Strakův hudební archiv, dílo nezměrné historické ceny rodu Strakův, učitelů v Drahorazi. Archiv obsahuje přes 10 000 svazků hudebnin z minulého i tohoto století ze všech hudebních oborů i řadu rukopisů skladatelů Kopidlenska. Je zde např. celé dílo tvůrce polky Fr. M. Hilmaru v rukopisech nebo opisech, dílo klavírního virtuosa Bedřicha Křídla, skladby Ferdinanda Sasky, J. N. Filcíka atd. Obsahuje též všechna díla Antonína Dvořáka a Bedřicha Smetany v partiturách i hlasech, jsou zde i díla J. B. Foerstra, L. Janáčka, B. Martinů atd. Archiv má také bohatou hudební knihovnu. Bude sloužit opět dál všem zájemcům i badatelům, kteří se včas písemně přihlásí u dosavadního správce Josefa Straky, učitele v. v., Na Jezerce 47, Praha 4 - Nusle, který také zodpoví případné dotazy.

● **Doplňkem k článku Marie Bílkové** o pomístních jménech v Zajakurech (ZŠS 1971, č. 1—4) uvádím podle „Popisu soch farnosti markvartické“, uložené v Městském archivu v Sobotce: Roku 1881... postavila zbožná osadnice Kateřina Kolářová, vdova po zemřelém Václavu Kolářovi ze Zajakur č. 14 sochu sv. Kříže. Zhotovil ho sochař Alois Khun z Vojic. Podle popisu sochy byl kříž s ukřižovaným Ježíšem, pod ním beránek a dva malí andělé, na podstavci polovypuklé postavy Panny Marie, sv. Josefa a sv. Václava. Ještě níže byl zbožný nápis a vzadu údaje o postavení. Proto se tedy říká **U Kolářového křížku** od r. 1881 a není postaven až po I. světové válce. Zvonek si zajakurští pořídili r. 1900 a r. 1904 byla u něho ze sbírky mezi sousedy pořízena u Aloise Khuna ve Vojicích za 80 zl. socha Panny Marie Lurdské. Posvěcena byla 18. září 1904. **U zvonku** se tedy říká asi 70 let. K. B.

● **Ve dnech 1.—11. května 1971** proběhl v Sobotce v sokolovně již 8. festival širokoúhlých barevných filmů. Návštěvníci měli možnost shlédnout filmy Měděná věž, Angelika a sultán, Na jezeře, Svatby pana Voka, Jeden z nich je vrah, Báječní muži na létajících strojích, Hogo fogo Homolka, Sněžurka a sedm trpaslíků, Četník se žení a Luk královny Dorotky.

● **Kulturní kalendář jednou větou:** 9. V. 1861 se narodil pokrokový učitel František Pískač. 11. V. 1861 se narodil sobotecký humorista Jan Kubů. 12. V. 1946 zemřel národní umělec Václav Špála. 29. V. 1951 zemřel hudební skladatel Josef Boh. Foerster.

● **Sobotečtí jubilanti:** 90 let se dožívá 23. V. náš krajan František Semecký, nyní žijící v Praze. 70 let se dožívá 15. V. Anna Valentová ze Sobotky. 65 let oslaví 15. V. Marie Křiklánová a 24. V. Stanislav Sluka ze Sobotky.

● **Na MěstNV v Sobotce** uvítali dne 24. dubna do života 21 našich nových malých spoluobčánek.

● **Dobře utajená svatba.** Teprve nedávno se podařilo našim detektivům amatérům odhalit dobře utajený sňatek, který uzavřeli věrná Soboťáčka Jelenka Doubková s ing. Ondřejem Čapkem z Prahy. Slavnostní akt se udal 28. listopadu 1970 na Staroměstské radnici. Takže pozdě, ale tím upřímněji blahopřejeme.

● **Sňatky:** 25. III. na Hrubé Skále Božena Richtrová ze Šalandy a František Šimek z Bakova n. Jiz. 16. IV. Bohumila Vodičková a František Pěnička ze Zajakur v Praze 4. 22. IV. v Mnichově Hradišti Marie Jirčáková z Dobšic a Ladislav Richtř ze Sedlejovic. 24. IV. v Sobotce Václava Kabešová z Malobratřic s Jindřichem Svobodou z Dobšic a Anna Šimková ze Sobotky s Jaroslavem Rulcem z Oseka. 29. IV. v Sobotce Eva Guciová s Josefem Rulcem ze Sobotky a Edita Kardiánová s Miroslavem Kolářem z Mladějova. 30. IV. v Jičíně Hana Najmanová z Rovně a Vladimír Fedytnýk z Boru u Tachova.

● **Úmrtí v dubnu:** 4. IV. Jan Knob z Blat - 86 let. 5. IV. Vincenc Novotný ze Sobotky - 65 let a Františka Hortlíková z Prahy - 80 let. 7. IV. Alois Frydrych z Lovče - 58 let. 8. IV. Anna Brožová z Rovně - 81 let. 11. IV. Jaroslav Campr ze Skuřiny - 83 let. 13. IV. Františka Blažková z Nepřívěce - 68 let, Václav Lhota ze Kdanic - 84 let a František Rulc ze Sobotky - 61 let. 16. IV. Jindřich Richter ze Šalandy - 56 let. 21. IV. Anna Javůrková z Lavic - 76 let. 22. IV. Anna Knobová ze Sobotky - 85 let. 23. IV. Ludmila Drápáková z Plhova - 59 let. 26. IV. Josef Mačoun z Libošovic - 63 let. Růžena Gaudinová z Kdanic - 65 let.

NÁRODNÍ FESTIVAL
ZÁJMOVÉ UMĚLECKÉ ČINNOSTI
K 50. VÝROČÍ VZNIKU KSČ

XV. ŠRÁMKOVA SOBOTKA

**přátelské prázdninové setkání učitelů, studentů,
recitátorů a kulturních pracovníků**

1. - 7. července 1971

Síla slova

PROGRAM :

Čtvrtek 1. 7. v 19.30 hodin ve spořitelně

Zahájení. Projev předsedy MěstNV
Jiří Žantovský: Síla slova Václava Šolce
Večer Památníku národního písemnictví k 100. výročí
smrti básníka Prvosenek
Režie Jiří Hraše

Pátek 2. 7. v 19.30 hodin v sokolovně

Dětský soubor Karosy z Vysokého Mýta za vedení
Josefa Mlejnků:
Cesta kolem světa za 77 dní — dětská dramatická hra

Sobota 3. 7. v 19.30 hodin v sokolovně

Pohostinské vystoupení Divadla na Vinohradech:
Fráňa Šrámek - Měsíc nad řekou
Režie Jaroslav Dudek, scéna Zbyněk Kolář,
hudba Ivan Řezáč

Neděle 4. 7. v 9 hodin ve spořitelně

Vyhlášení výsledků literární soutěže zástupcem ONV
v Jičíně
Národní umělec Vilém Závada: Přátelům poezie
Josef Henke: Síla slova. O kolektivní recitaci a jejím
společenském a historickém významu

Ve 14 hodin

Poetické odpoledne na soboteckých prostranstvích
Vystoupí jednotlivci a soubory Východočeského kraje
a pedagogických fakult
Sborová recitace: Fráňa Šrámek, Mládí zpívá

V 17 hodin na hradě Kostí

Collegium musicum Pragense:
Lovecká hudba starých českých mistrů
Nastudoval František Vajnar

Pondělí 5. 7. ve spořitelně

Recitační studio Šrámkova domu: Jitřní píseň -
jinošské verše Jiřího Wolkra
Vedoucí souboru Jaroslav Chrupa, odborná spolupráce
Daniela Musilová, hudební kompozice Václav Hálek

Úterý 6. 7. v 19.30 hodin ve spořitelně

Večer pedagogických fakult

Dopolední semináře pedagogických fakult, Krajského
osvětového střediska v Hradci Králové, Ústředního domu
lidové umělecké tvořivosti (výchova dramatickou hrou)

Odpolední vycházky a dvě celodenní exkurze
za Josefem Hakenem, Jožou Zindrem a Janem Švermou

Výstava umělecké fotografie Josefa Novotného
„Mládí a poezie“ ve střediskové knihovně
Vernisáž ve čtvrtek 1. července v 17 hodin

**Týdenní pobyt s ubytováním a stravováním na základně
EXODU za 270 Kčs**

Přihlášky a informace:

Osvětová beseda v Sobotce, tel. 34 nebo 129